EDITORIAL

ERICH BECK ŞI *BIBLIOGRAFIA BUCOVINEI*

MARIAN OLARU

Erich Beck und die *Bibliographie zur Landeskunde der Bukowina*

(*Zusammenfassung*)[*]

Mit diesem Artikel beabsichtigt der Verfasser, die Arbeit Erich Becks an der *Bibliographie zur Landeskunde der Bukowina* – ein Werk, das von einigen gegenwärtigen Historikern als „grundsätzlich", „einmalig" und „monumental" bezeichnet wurde – zu würdigen.

Die Bukowina – eine am Ostrand des ehemaligen österreichisch-ungarischen Kaiserstaates liegende Provinz – ist als Thema in 53 636 Titeln (Studien, Monographien, Dokumentensammlungen, Aufzeichnungen, Erinnerungen, Überlegungen usw.) zu finden. Diese haben einen verschiedenen historischen Wert und wurden im Laufe von mehr als eine Jahrhundertshälfte von Erich Beck gesammelt. In seinem Vorgehen wurde er von Fachleuten, Freunden, Bekannten, Studenten und Professoren aus dem rumänischen und ukrainischen Teil der ehemaligen Bukowina, sowie von sich im Exil befindenden Bukowinern oder deren Nachkömmlingen unterstützt.

Infolge seines hervorragenden Beitrags hat die „Ştefan cel Mare"-Universität Suczawa Erich Beck die Ehrendoktorwürde 2003 verliehen.

Schlüsselwörter und -ausdrücke: Erich Beck, Bibliographie der Bukowina, Landeskunde, Forschung, Studien, Artikel, Monographien, Würdigung.

Considerat de mulți dintre bucovinenii preocupați de istorie și cultură drept „patriarhul bibliografiei bucovinene"[1], Erich Beck (1929–2015) a fost unul dintre cernăuţenii care au împărtășit drama provinciei natale și a contemporanilor lor, născuți pe aceste ținuturi ale Țării Fagilor. La vârsta de 11 ani, a fost nevoit să părăsească Cernăuțiul natal, plecând în „Vaterland", în ceea ce este cunoscută în istorie a fi operațiunea „Heim ins Reich". Acesta era o înțelegere între Germania

[*] Traducerea rezumatului în limba germană: Ştefăniţa-Mihaela Ungureanu.

[1] Mihai Iacobescu, *Erich Beck și Bucovina*, în „Codrul Cosminului", Suceava, serie nouă, nr. 12 (22), 2006, p. 276.

Analele Bucovinei, **XXIII**, *2* (47), p. 357 –361 , Rădăuți – Bucureşti, 2016

BDD-A32816 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:55:53 UTC)

lui Hitler și Uniunea Sovietică a lui Stalin, ca urmare a pactului de neagresiune din 23 august 1944, când partea de nord a Bucovinei, alături de Basarabia, au fost ocupate de trupele sovietice, iar germanii bucovineni din nordul și sudul provinciei au fost chemați în „patrie", în toamna anului 1940. Până atunci, Erich Beck, care era fiul unor funcționari (mama, Emilia, lucra la Căile Ferate Române iar tata, Adalbert, lucra la Finanțe), frecventase Școala primară mixtă germano-polonă din Cernăuți, între anii 1936 și 1940 și Gimnaziul German din Cernăuți. O vreme, împreună cu familia sa, Erich Beck a cunoscut soarta repatriaților germani, trecând prin lagărele/taberele de repatriaţi de la Wartha și Kalisch, din Silezia. În 1941, se stabileşte, împreună cu familia, în localitatea Hohensalza, în Wartheland. A urmat gimnaziul între anii 1941 și 1945, fiind înscris direct în anul al II-lea, pentru că anul I îl urmase la Cernăuți.

Vicisitudinile războiului au făcut ca familia Beck să se refugieze mai întâi la Leipzig și apoi în landul Bayern, pentru a fugi din calea trupelor sovietice. În anul 1947, se așază la Stuttgart–Büssenau, alături de alți câțiva germani bucovineni, care formau o adevărată colonie. A absolvit cursurile liceului în 1949, la Stuttgart și a participat, ca muncitor, la reconstrucția Universității Tehnice din Stuttgart. A dorit să urmeze studiile universitare în domeniul chimiei la Stuttgart, dar renunță în anul 1951, din motive de sănătate. Apoi, a studiat la Școala Superioară de Științe Economice (la Apowi), în Wilhelmshaven–Rüstersiel și la Școlile Superioare Tehnice din Stuttgart și Tübingen. Între 1957 și 1994, a desfășurat o intensă activitate în domeniul economic, fiind șef de birou la o societate de asigurări economice, director de vânzări și director economic la o întreprindere de construcții de lemn. La vârsta maturității, a fost coproprietar al unei întreprinderi de îmbrăcăminte. Ultima parte a vieții şi-a petrecut-o la Rickenbach-Hutten, unde s-a stabilit din 1994.

În paralel cu activitatea sa profesională, Erich Beck s-a preocupat de istoria și cultura ținutului său natal – Bucovina. De timpuriu, a început să scrie despre Bucovina și bucovineni. De-a lungul anilor, a publicat mai multe studii şi articole: *Das Deutschtum des Buchenlandes. Die Volkgruppe und ihre Wirtschaft im Spiegel der Geschichte* [Germanii din Bucovina. Grupele etnice și economia lor în oglinda istoriei], în anul 1951; *Siedlung und Wirtschaft der Buchenlanddeutschen: Gedanken zu einer Wirtschaftsgeschichte der deutschen Siedler in der Bukowina* [Coloniile şi viaţa economică a germanilor bucovineni: proiect pentru o istorie economică a coloniştilor germani din Bucovina], în anul 1960; *Eine Statistik der Buchenlanddeutschen Volksgruppe aus dem Jahre 1940* [O statistică a grupului etnic al germanilor bucovineni din anul 1940], în anul 1961; *Literarische Sensation aus dem Irrenhaus in Czernowitz: Erinnerungen an den "Fall Oiehowicz"* [Apariţie literară de senzaţie la ospiciul din Cernăuţi: amintiri despre „Cazul Oiehowicz"], în anul 1962. Volumul *Bukowina – Land zwischen Orient und Okzident (Ein Bildband)* [Bucovina – ţinut între Orient şi Occident] a apărut în anul

BDD-A32816 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:55:53 UTC)

1963, la Editura Pannonia din Freilassing. În volumul *Buchenland: Hundertfünfzig Jahre Deutschtum in der Bukowina* [Ţara Fagilor: 150 de ani de germanitate în Bucovina], apărut în anul 1961, publică studiile: *Die Buchenlanddeutschen in Zahlen* [Germanii bucovineni în cifre], *Das Zunft- und Genossenschaftswesen in der Bukowina: Das Genossenschaftwesen* [Corporaţiile şi sistemul cooperatist în Bucovina: sistemul corporatist] şi *Zur Wirtschaftsgeschichte der Deutschen in der Bukowina* [Despre istoria economică a germanilor în Bucovina].

Unele articole i-au fost tipărite în volume apărute în România: *Deutsche Sprache und Literatur in der Bukowina. Eine Bibliographie* [Limba şi literatura germană în Bucovina. O bibliografie][2], *Deutsche Sprache und Literatur in der Bukowina: eine Bibliographie der Sekundärliteratur. Teil 2: 1981–1985 (mit Nachträgen)* [Limba şi literatura germană în Bucovina: o bibliografie a literaturii secundare][3].

Toate aceste lucrări, studii și articole ale lui Erich Beck, conturează o personalitate complexă[4], preocupată de varii domenii ale istoriei și culturii Bucovinei. Așa se explică și legăturile strânse pe care învățatul german le-a cultivat, de-a lungul vremii, cu bucovinenii din Bucovina istorică sau cu cei răspândiți în lume, precum cei din Israel, SUA, Germania, Ucraina etc. În România a avut strânse legături cu Teodor Balan, cu Taras-George Seghedin, Emil Satco, cu universitari de la Iași și Suceava, cu cercetători de la Institutul „Bucovina" al Academiei Române, care au colaborat la realizarea lucrărilor bibliografice dedicate Bucovinei.

Apreciată ca monumentală, bibliografia Bucovinei scrisă de Erich Beck este considerată de prof. univ. dr. Mihai Iacobescu, în *laudatio* – discursul ținut cu ocazia acordării titlului de *Doctor Honoris Causa* al Universității „Ștefan cel Mare" din Suceava, în 22 noiembrie 2003 –, unică prin proporțiile ei, o realizare riguroasă, care „reprezintă un monolit tot atât de durabil ca și piatra Carpaților"[5]. Cert este că, până la Erich Beck, au fost puține preocupări pentru realizarea unui astfel de demers științific. Este demn de reținut că, la începutul secolului al

[2] Andrei Corbea / Octavian Nicolae (Hrsg.), *Interferenţe culturale româno-germane,* vol. IV, Iaşi, f. ed., Seria „Contribuţii ieşene de germanistică", 1986, p. 189–220.

[3] Andrei Corbea / Michael Astner (Hrsg.), *Kulturlandschaft Bukowina. Studien zur deutschprachigen Literatur des Buchenlandes nach 1918,* vol. V, Iaşi, Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza", Seria „Contribuţii ieşene de germanistică / Jassyer Beiträge zur Germanistik", 1990, p. 243–260.

[4] Despre rezultatele cercetărilor lui E. Beck, la momentul respectiv, a scris şi Kurt Rein, în articolul *Bibliographie zur Deutschen Sprache und Literatur in der Bukowina* [Bibliografia limbii şi literaturii germane din Bucovina], publicat în Margarete Jumugă / Horst Fassel (Hrsg.), *Deutsche Sprache und Kultur in der Nordmoldau*, vol. II, Iaşi, f. ed., Seria „Contribuţii ieşene de germanistică", 1984, p. 14–62.

[5] Mihai Iacobescu, *op. cit.*, p. 269.

BDD-A32816 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:55:53 UTC)

XX-lea, apărea lucrarea *Autori români bucovineni*[6], un repertoriu alcătuit de Leonidas Bodnărescul, care cuprindea peste 800 de studii şi articole publicate până atunci de autorii români din Bucovina, din cele mai diferite domenii ale cunoaşterii umane, între care şi cele privitoare la istoria şi cultura Bucovinei.

În volumul *Bibliographie zur Landeskunde der Bukowina*. *Literatur bis zum Jahre 1965*, publicat în anul 1966, Erich Beck recunoaşte meritele lui Eugen Păunel, pe care îl numeşte drept „Nestor der Bukowiner Bibliothekskunde", „fără sprijinul căruia nu ar fi putut realiza *Bibliografia Bucovinei*"[7]. În acelaşi sens, al preocupărilor pentru o bibliografie a Bucovinei[8], Dimitrie Vatamaniuc prezenta, într-unul dintre studiile sale[9], scrierile lui Vianor Bendescu, apărute în 1952: *Contribuţii la bibliografia Bucovinei şi a câtorva autori bucovineni* şi *Noi contribuţii la bibliografia Bucovinei şi a câtorva autori români bucovineni*.

Bibliografia scrisă de Erich Beck cuprinde, în cele cinci volume (în şase tomuri) publicate până acum, 53 636 de titluri de studii, articole, monografii, culegeri de documente, note, însemnări, memorii, referiri şi opinii diverse, cu valoare istorică diferită, culese pe parcursul a mai bine de o jumătate de secol, cu sprijinul unor specialişti, prieteni, cunoştinţe, profesori sau studenţi apropiaţi de preocupările bucovineanului stabilit în Germania. Lucrarea întruneşte eforturile mai multor generaţii de intelectuali, unii născuţi în Bucovina, alţii preocupaţi de trecutul (idealizat!) al acestei provincii, care au scris în una sau mai multe dintre limbile etnicilor din Bucovina (germană, rusă, ucraineană, idiş, engleză, franceză şi română), care au dorit să lase culturii universale imaginea complexă a unei provincii în care s-au petrecut procese economice, sociale, culturale şi politice dintre cele mai diverse, în consonanţă cu vremurile şi curentele socio-politice care şi-au pus amprenta asupra destinului bucovinenilor.

Această lucrare se compune din: 1) *Bibliographie zur Landeskunde der Bukowina*. Literatur bis zum Jahre 1965 [Bibliografia etnografică a Bucovinei. Literatura până în anul 1965*)*, München, Verlag des Südostendeutschen Kulturwerks, 1966, 376 p. (care are 7 371 de poziţii în total – 2 618 scrise de români = 35,51%); 2) *Bibliographie zur Kultur und Landeskundeder Bukowina.* Literatur aus den Jahren 1965–1975 [Bibliografia culturală şi etno-geografică a

[6] Leonidas Bodnărescul, *Autorii români bucovineni.* Repertoriu de ..., Cernăuţi, Editura proprie – Societatea Tipografică Bucovineană, 1903.

[7] Erich Beck, *Bibliographie zur Landeskunde der Bukowina*. Literatur bis zum Jahre 1965, München, Verlag des Südostendeutschen Kulturwerks, 1966, p. VII.

[8] O lucrare mai nouă li se datorează autorilor suceveni Gheorghe Giurcă, Alis Niculică, *Din bibliografia Bucovinei*, Suceava, Biblioteca Bucovinei „I. G. Sbiera", 2009.

[9] D. Vatamaniuc, *Vianor Bendescu, mesager al spiritualităţii româneşti în Germania*, în vol. *Bucovina între Occident şi Orient. Studii şi documente*, prefaţă de acad. Ştefan Ştefănescu, Bucureşti, Editura Academiei Române, Colecţia „Enciclopedia Bucovinei în studii şi monografii" (20), 2006, p. 379.

BDD-A32816 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:55:53 UTC)

Bucovinei. Literatura din anii 1966–1975], Dortmund, 1985, 534 p. (4 831de poziţii, din care 3 393de români = 70,23%); 3) *Bibliographie zur Kultur und Landeskunde der Bukowina, 1976–1990* [Bibliografia culturală şi etno-geografică a Bucovinei din anii 1976–1990], Wiesbaden, Harrasowitz Verlag, 1999, 843 p. (10 734 de poziţii, din care 3 759 de români = 35,01%), 4) *Bibliographie zur Kultur und Landeskunde der Bukowina,1976–1990* [Bibliografia culturală şi etno-geografică a Bucovinei, 1976–1990], Teil 2, Biographische Texte, Wiesbaden, Harrasowitz Verlag, 2003, 632 p. (9 320 de poziţii, din care 2 197 românești = 23,57%, respectiv 3 317 autori, din care 885 de români = 26,68%); 5) *Bibliographie zur Kultur und Landeskunde der Bukowina 1991–1995* [Bibliografia culturală şi etno-geografică a Bucovinei, 1991–1995], Wiesbaden, Harrasowitz Verlag, 2006, 895 p. (11 242 de poziţii, din care 4 771de români = 42,43%) și 6) *Bibliographie zur Kultur und Landeskundeder Bukowin, 1996–1999* [Bibliografia culturală şi etno-geografică a Bucovinei 1996–1999], Wiesbaden, Harrasowitz Verlag, 2010 (10 138 de poziţii, dintre care 1 355 românești=13,65%).

Imaginea polimorfă și policromă a Bucovinei, sintetic exprimată prin cifre, ne arată că, din totalul contribuţiilor ştiinţifice şi culturale exprimate prin note, lucrări, articole, studii sau monografii indicate în volumele *Bibliografiei* scrise de Erich Beck, 18 093 sunt realizate în spaţiul cultural al limbii române, adică 33,37%. Aceasta este o cifră care poate fi relevantă în sine pentru efortul făcut de intelectualii români sau de expresie culturală românească, pentru regăsirea /recuperarea Bucovinei în imaginarul colectiv, ca un tărâm legendar al Arcadiei, în care a existat bună înţelegere, toleranţă și multiculturalism între diversele etnii ce au făurit istoria acestei provincii.

În acelaşi timp, reţinem că în perioada 1966–1975, în anii relativei deschideri din vremea lui Nicolae Ceauşescu, erau înregistrate de către Erich Beck 3 393 (adică 70,23%) dintre contribuţii în limba română, privitoare la istoria și cultura Bucovinei, pentru ca în perioada 1996–1999 doar 1 355 (adică 13,65%) dintre contribuţiile înregistrate să fie din spaţiul cultural de expresie românească, iar aceasta se întâmpla într-o vreme în care eforturile de integrare euro-atlantică ale României erau însemnate. La 2 iunie 1997 se semna Tratatul cu Ucraina, act mult criticat în epocă.

Cu alte cuvinte, privit în ansamblu, deşi interesul pentru istoria și cultura Bucovinei, între 1996–1999, a rămas constant (10 138 de înregistrări), preocupările de gen din lumea românească au marcat un recul evident faţă de perioadele anterioare, iar aceasta se întâmpla atunci când Bucovina era oferită ca model pentru integrare europeană.

BDD-A32816 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:55:53 UTC)